

Општина Вишеград

Унапређење улоге локалних медија у превенцији насиља над женама и насиља у породици у БиХ

ОКВИРНИ ПЛАН САРАДЊЕ КООРДИНАЦИОНОГ ТИМА ОПШТИНЕ ВИШЕГРАД И ЛОКАЛНИХ МЕДИЈА У ПРЕВЕНЦИЈИ НАСИЉА НАД ЖЕНАМА И НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

Октобар, 2024. године

Увод: Медији и превенција насиља над женама и насиља у породици

Насиље над женама је укоријењено у неравноправним односима моћи између мушкараца и жена и представља један од најтежих облика повреде основних људских права. Свака трећа жена у свијету је доживјела неки облик насиља. У Босни и Херцеговини, нешто мање од половине жена (48%) доживјело је неки облик насиља од своје петнаесте године, укључујући психичко, физичко, економско и сексуално насиље¹.

Дефинисање улоге медија, те успостављање сарадње са медијима у области спречавања насиља над женама, званично су покренуле државе чланице Уједињених нација прије 25 година на Четвртој свјетској конференцији УН-а о женама у Пекингу. Пекиншка декларација и платформа за акцију (1995.) у поглављу IV „Стратешки циљеви и акције“ препознаје медије као „критичну област која изазива забринутост“ нарочито у домену стереотипног приказивања улоге жене, те неравноправног учешћа жена у свим системима комуникације². Деценију касније, медији и улога медија су тестирани и преиспитивани кроз различите интервенције промјене перцепције јавности о родној равноправности и родним стереотипима. Један од значајних ресурса из тог периода објавио је UNESCO у форми „Родно осјетљивих индикатора за медије“³.

Препознавање улоге медија у спречавању насиља над женама постало је правно обавезујући оквир кроз доношење Конвенције Савјет Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (2011)⁴ (у даљем тексту: Истанбулска конвенција) коју је Босна и Херцеговина ратификовала 2013. године.

Члан 17. Истанбулске конвенције „Учествовање приватног сектора и медија“ садржи двије обавезе. Прва налаже државама чланицама да подстичу приватни сектор, сектор информационе и комуникацијске технологије, као и медије, да учествују у развијању и имплементацији локалних политика у области спречавања насиља над женама, уз дужно поштивање слободе изражавања и независности медија и уредничких политика. Друга обавеза се односи на увођење саморегулацијских политика и стандарда којим ће приватни

¹ Истраживање ОЕБС-а о насиљу над женама у Босни и Херцеговини. Добробит и благостање жена. ОЕБС, 2019. Доступно на: https://www.osce.org/files/f/documents/f/7/439724_0.pdf (приступљено 8.1.2021.)

² Пекиншка декларација и платформа за акцију (1995.), стр. 27. Доступно на: <https://arsbih.gov.ba/wp-content/uploads/2014/01/04-PEKINSKA-DEKLARACIJA-kb.pdf> (приступљено 7.1.2021.)

³ UNESCO's Gender-Sensitive Indicators for Media Study (GSIM) <https://www.media-diversity.org/resources/unescos-gender-sensitive-indicators-for-media/> (приступљено 8.1.2021.)

⁴ Конвенција о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, Савјет Европе (2011.) Доступно на: <https://rm.coe.int/168046246e> (приступљено 8.1.2021.)

сектор и медији одступати од штетних пракси родне стереотипизације и промовисања деградирајуће улоге жене у друштву⁵.

Поред Истанбулске конвенције, која обавезује државе да подстичу медије на учешће у превенцији насиља над женама, значајне су у овом смислу и смјернице/препоруке Одбора министара Вијећа Европе о равноправности жена и мушкараца у медијима. Смјернице су необавезујући инструменти, али као практичан алат предлажу рјешења и конкретне технике за операционализацију међународних и локалних стандарда. Како се наводи у Експланаторном извјештају уз Истанбулску конвенцију, уз Члан 17., неке од значајних смјерница су „Препорука Рец(84)17 о равноправности жена и мушкараца у медијима“ и „Препорука 1555 (2002) Приказ жена у медијима“⁶. Примјера ради, Препорука Одбора министара Савјета Европе Рец(2013)1⁷ заговара конкретне мјере за државе чланице, али и за медијске организације, гдје стоји:

„Државе чланице требале би подржавати иницијативе за ширење свијести и кампање за борбу против родних стереотипа у медијима“.

Препорука Одбора министара Савјета Европе Рец(2013)1

Медијске организације би требало потицати да усвоје саморегулаторне мјере и развити стандарде медијског извјештавања чији је циљ „нестереотипно приказивање, улога и видљивост жена и мушкараца, избјегавање сексистичког оглашавања, језика и садржаја који би могли довести до дискриминације на основи пола, потстицања мржње и родно условљеног насиља“.

Препорука Одбора министара Савјета Европе Рец(2013)1

Професионални стандарди за медије у Босни и Херцеговини успостављени законодавним оквиром који чини Закон о комуникацијама БиХ⁸, а институционализовани кроз Регулаторну агенцију за комуникације БиХ (РАК БиХ). Законске надлежности Агенције, између осталог, прописују поштовање и промовисање равноправности полова и уклањање свих облика представљања мушкараца или жена на стереотипан и уврједљив или

⁵ За више информација видјети пасус 107. и 108. Експланаторног извјештаја уз Истанбулску конвенцију, доступно на <https://rm.coe.int/16800d383a> (приступљено 7.1.2021.)

⁶ Ibid. стр. 20. Смјернице на локалним језицима доступне на: Препорука Одбора министара /Рец (2013)1, доступно на <https://rm.coe.int/1680595b31> (приступљено 8.1.2021.)

⁷ Препорука Одбора министара/Рец (2013), стр. 5 [1680595b31 \(coe.int\)](https://rm.coe.int/1680595b31) (приступљено 8.1.2021.)

⁸ Службени гласник БиХ, број 31/03, 75/06, 32/10 и 98/12.

понижавајући начин⁹. Кодексом о аудиовизуелним медијским услугама и медијским услугама радија¹⁰, Савјет РАК-а БиХ доноси одреднице којима се забрањује емитовање програмског садржаја који подстиче на мржњу, насиље, дискриминацију или предрасуде на основу пола.

Вијеће за штампу и онлајн медије БиХ као саморегулаторно тијело за штампане и онлајн медије дјелује у складу са Кодексом за штампу и онлајн медије БиХ¹¹ у којем се чланом 4а прописује „равноправност полова и поштовање приватности“. Према том члану, новинари морају избјегавати директне и индиректне коментаре којима личности стављају у неравноправан положај и дискриминишу их на основу пола, рода, родног идентитета, родног изражавања и/или сексуалне оријентације¹².

У општини Вишеград је урађен нови протокол о поступању у случајевима насиља над женама и насиља у породици. Урађен је на основу новог Закона о насиљу над женама и у породици који је прилагођен Истанбулској конвенцији.

У координационом тиму укључене су све одговорне особе јавних институција и предузећа, ЈУ за васпитање и образовање „Невен“, Основна школа „Вук Караџић“, Средњошколски центар „Иво Андрић“, Полицијска станица Вишеград, Основни суд Вишеград, Дом здравља Вишеград, ЈУ Центар за социјални рад Вишеград, Удружење жена „Мост“ и Општина Вишеград.

Опредијељеност општине је појачан рад на превенцији насиља још од најмлађег узраста, да би се изградио исправан систем вриједности.

Зато су овакви документи веома важни, јер штите здраве односе у породици, а истовремено дају упутства како поступати када примијетимо знакове насиља.

Према Закону о заштити од насиља у породици, који је у Републици Српској на снази од 2020. године, обавеза локалних заједница је да са свим релевантним субјектима који пружају заштиту, помоћ и подршку потпишу Протокол о поступању и сарадњи субјеката надлежних за заштиту жртава насиља у породици и родно заснованог насиља.

Општина Вишеград овај протокол потписала је у мају 2022. године.

⁹ Извјештај Босне и Херцеговине о законодавним и другим мјерама за провођење одредби Конвенције Савјета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у обитељи. Стр 39.

<https://arsbih.gov.ba/usvojen-izvjestaj-bih-o-provodjenju-istanbulske-konvencije/>

¹⁰ „Кодекс о аудиовизуелним медијским услугама и медијским услугама радија“ могуће преузети са: <https://www.rak.ba/bs-Latn-BA/articles/108> (приступљено 8.1.2021.)

¹¹ „Кодекс за штампу и онлине медије БиХ“, доступан на: <https://www.vzs.ba/index.php/vijece-za-stampu/kodeks-za-stampu-i-online-mediije> (приступљено 8.1.2021.)

¹² Члан 4а Кодекса за штампу и онлајне медије БиХ.

Сарадња медија и координационог тима је заснована на Протоколу о сарадњи, а циљ је одржавање сарадње међу члановима тима и медија кроз редовно информисање и међусобну комуникацију.

Израда Оквирног плана сарадње мултисекторских тимова и медија

Овај документ је настао као резултат низа консултативних састанка представнице локалних медија укључене у пројекат UN Women и Медијског Центра Сарајево и представнице мултисекторског тима општине Вишеград.

Мјере за ојачавање постојеће сарадње мултисекторског тима Општине Вишеград и медија на локалном нивоу

Постоји план и ради се на превенцији насиља Медији прате и објављују теме

- **Креирање различитих образаца/приступа сарадњи МСТ и медија у складу са различитим капацитетима заједнице/мултисекторског тима/медијске редакције**

Циљ: омогућити развој прилагођене и контекстуализоване интервенције како би се обезбедило дјелотворно учешће свих заинтересованих страна, без обзира на пређашње искуство, степен сарадње мултисекторских тимова, или капацитете медијских редакција.

Примјена: користити стандардне методе за идентификовање заинтересованих страна; мапирати капацитете; укључити представнике МСТ-а и новинара/ки; оставити довољно времена за одржавање континуитета сарадње.

- **Повезивање различитих сектора и медија кроз одржавање и укључивање свих партнера у процес**

Циљ: одржавање сарадње међу мултисекторског тима и медија кроз редовно информисање, међусобну мотивацију и комуникацију.

Примјена: идентификовати особу испред мултисекторског тима која је заинтересован/а за координисање сарадње са медијима; омогућавати повремене тренинге/изградњу капацитета за чланове МСТ-а о односу са медијима, вјештинама комуникације, размјени информација; формализовати сарадњу кроз јасно дефинисање улога и одговорности чланова и чланица МСТ-а и медијских редакција; дати власништво

над процесом мултисекторским тимовима; мотивисати професионалце са конкретним и конструктивним идејама за напредак ка заједничком рјешавању проблема.

- **Осигуравање професионалног развоја и довољних ресурса за одрживу сарадњу и залагање од стране медијских професионалаца из локалних медија**

Циљ: омогућити одрживу сарадњу кроз неопходне ресурсе као што су посвећено вријеме, квалификовани новинари/ке, подршка у едукацији медија и чланова и чланица МСТ.

Примјена: новинари и новинарке ће у циљу одговорног и исправног извјештавања о родно заснованом насиљу над женама и дјевојчицама проактивно подржати сарадњу са институцијама које дјелују у одговору на насиље, тако што ће радити на темама које доприносе подизању свијести јавности о проблемима свих облика насиља, а не само онда када се оно деси. Од стране мултисекторског тима добиће подршку у смислу сугестија за извјештавање о насиљу над женама и дјевојчицама (видјети Анекс 3) из угла друштвеног проблема, избјегавајући извјештавање о насиљу као изолованом инциденту.

Модалитет сарадње медија и координационог тима општине Вишеград

Медији као придружени чланови у органиграму мултисекторског тима	Опис модела	Предности	Изазови
	Представници и представнице локалних медија су повремено активни чланови и чланице МСТ и квартално присуствују састанцима и активностима.	Локални медији су дјелимично информисани о механизмима одговора на насиље, са одређеним његовим позитивним и негативним аспектима, у складу са интересом јавности и потребама МСТ за комуникацијом према јавности.	Медији, а самим тим и шира јавност, су ограничени у приступу информацијама о, на примјер, потенцијалним проблемима који постоје у раду одређених институција заштите од насиља у породици и ослањају се на информације које МСТ одлучи подијелити.

Примјери активности

Унапређење сарадње локалних медија и мултисекторских тимова у одговору на насиље			
Подручје 1. Новинари и новинарке			
Активност	Кратки опис	Индикатори	Носиоци активности
Консултације са новинарима/кама о проблематичном медијском извјештавању о насиљу над женама; МСТ може добити савјете од новинара/медија с којим има успостављену сарадњу.	На основу успостављених директних односа са новинарима/кама, а у случају да је уочено проблематично медијско извјештавање, организовати дискусију са представницима медија или посвећеним новинарима/кама.	Број <i>ad hoc</i> консултација представника медија и мултисекторског тима.	МСТ, уз помоћ вјеродостојног спољног партнера за фасилитирање, размјене информација с медијима, уколико је потребно.
Обука новинара/ки о основним елементима родно одговорног извјештавања у медијима.	Новинари/ке користе постојеће едукативне материјале и доступност знања и експертизе.	Број одржаних радионица. Број едукативних сесија.	Уредници уз учешће експерата из институција које раде на оперативном нивоу са особама које трпе насиље /субјекти заштите.

Подручје 2. Уредничка политика

Активност	Кратки опис	Индикатори	Носиоци активности
<p>МСТ осмишљава бар једну годишњу кампању која адресира насиље над женама, промовише друштвени одговор на насиље, и потсиче медијску подршку тој кампањи.</p>	<p>Подстицање медија да дају свој допринос кампањи кроз истовремено професионално извјештавање. Уредници/е једном годишње у план активности и рада, узимајући у обзир кампању, додају и конкретан план доприноса подизању свијести о насиљу над женама и дјевојчицама.</p>	<p>Број грађана/ки досегнут кампањом, као и медијским извјештавањем упоредо с кампањом, што ће приказати допринос медија у извјештавању.</p>	<p>Мултисекторски тим. Медији. Међународне и локалне невладине организације.</p>
<p>Прилагођавање комуникацијског плана активности МСТ-а.</p>	<p>У склопу активности и рада мултисекторског тима, потребно је планирати и комуникацијске активности, а новинари који су укључени у њихов рад у томе могу дати свој допринос, а МСТ ће иначе настојати да укључи и информише што шири круг локалних медија.</p>	<p>Број обука мултисекторског тима у стратешком комуницирању и изради комуникацијског плана.</p>	<p>Медији. Екстерни комуникацијски стручњаци. НВО.</p>

Подручје 3. Медијски садржај

Активност	Кратки опис	Индикатори	Носиоци активности
Усклађивање медијског садржаја са препорукама и смјерницама за родно одговорно извјештавање.	Медији при извјештавању о темама из области насиља над женама консултују релевантне саговорнике/це из мултисекторског тима.	Број консултација са стручњацима из МСТ-а. Број чланака у складу са одговорним извјештавањем о родно заснованом насиљу над женама објављених у локалним медијима.	Медији.
Мултисекторски тим израђује комуникацијски план ка медијима.	МСТ унапређује извјештавање према медијима кроз системско планирање.	Израђен комуникацијски план.	Мултисекторски тимови.

Подручје 4. Модалитети сарадње

Активност	Кратки опис	Индикатори	Носиоци активности
Састанци мултисекторског тима и медија у циљу размјене информација о активностима које се предузимају у одговору и превенцији насиља.	Унаприједити сарадњу и размјену информација унутар заједнице, између грађана/ки и институционалних механизма, невладиних организација.	Број организованих редовних састанака.	Мултисекторски тим. Медији.

<p>Организација тематских састанака или дискусија.</p>	<p>Мултисекторски тим има тематске састанке са медијима на тему извјештавања и приоритетних тема у области. Успоставља се план тематских састанака са медијима.</p>	<p>Број планираних тематских састанака МСТ које прати медијско извјештавање.</p>	<p>Мултисекторски тимови.</p>
<p>Организација ванредних састанака или дискусија као хитни одговор на посебно осјетљив случај насиља.</p>	<p>Мултисекторски тим позива локалне медије на хитни састанак у циљу давања мултисекторског доприноса квалитетном извјештавању ка јавности.</p>	<p>Број ванредних састанака.</p>	<p>Мултисекторски тимови. Медији.</p>

Иницијалне активности уговорене (јуни-септембар 2023.)

Унапређење сарадње локалних медија и мултисекторских тимова у одговору на насиље			
Активност	Кратки опис и линк	Индикатори	Носиоци активности
Објављивање медијског садржаја на званичној страници општине Вишеград	https://opstinavisegrad.com/rah-manovic-nasilje-u-stalnom-porastu-zrtve-naicesce-zene-pa-djeca/?jezik=lat	Вијест је преузета на локалним и регионалним сајтовима.	Јована Боровчанин Ђуревић
Представљање урађеног медијског садржаја у склопу програма, медијско извјештавање након (линкови на текстове које сте доставили)	https://opstinavisegrad.com/nasilje-ostavlja-traine-posljedice/?jezik=lat	Више хиљада прегледа на званичној страници општине Вишеград.	
Организација/едукација новинара/ки	У Друштвеном центру је одржана радионица за новинаре са подручја општине Вишеград „Оснаживање локалних медија да активно доприносе спречавању насиља над женама“.	Електронски и штампани медији су извјештавали о овој радионици и значају одржавања оваквих састанака. Локални радио, Тв, Агенција, сајтови	Селма Зујић Шиљак Јована Боровчанин Ђуревић Присутни: Уредница и новинари Радио Вишеграда Дописници/е - СРНА и БН

	https://opstinavisegrad.com/zastititi-dostojanstvo-zrtve-duznost-novinara/?jezik=lat		
Представљање урађеног медијског садржаја у склопу програма	Учесницима је представљен медијски садржај који је припремљен у оквиру овог програма.	Текст Видео снимци	Јована Боровчанин Ђуревић
Медијско извјештавање	Новинари Радио Вишеграда, дописници Новинске агенције Републике Српске и БН ТВ извјештавали су након радионице.	https://058.ba/2023/05/rahmanovic-nasilje-u-stalnom-porastu-zrtve-naicesce-zene-pa-djeca/ https://www.princip.news/vijesti/zastititi-dostojanstvo-zrtve-duznost-novinara https://www.visegradlive.com/osnazivanje-lokalnih-medija-u-sprecavanju-nasilja-nad-zenama/	

		https://www.glassrpske.com/cir/drustvo/vijesti/rahmanovic-nasilje-u-stalnom-porastu-zrtve-najcesce-zene-pa-djeca/469160	
--	--	---	--

АНЕКС 3 Смјернице за етичко извјештавање

Узевши у обзир налазе из истраживања о медијском извјештавању о насиљу над женама које је UN Women у БиХ израдио 2016. и 2018. године, постојеће бх. и међународне законе, препоруке, етичка начела, кодексе, правила и добре праксе, у смислу одговорног и исправног извјештавања о родно заснованом насиљу над женама и дјевојчицама, креиране су и ове препоруке које се односе на пожељне медијске праксе у приступању темама родно заснованог насиља. У том смислу новинари и уредници треба да:

1. кроз свој рад и дјеловање у медијима промовишу **родну равноправност** у складу с домаћим и међународним препорукама и законима и **одступе од стереотипног и сексистичког приказивања жена у медијским извјештајима**;
2. снажније преузму одговорност у промовисању **достојанства жена**, боре се против дискриминације над женама и сексизма и раде на **мијењању стереотипа**;
3. поштују одредбе Закона о равноправности полова Босне и Херцеговине који **забрањује јавно приказивање и представљање било које особе, укључујући и жене, на увредљив, омаловажавајући и понижавајући начин у смислу њиховог пола**;
4. користе Кодекс за штампу и онлине медије у БиХ и Кодекс о аудиовизуалним медијским услугама и медијским услугама радија као темељна начела професионалног обављања новинарске дјелатности, а посебно да у смислу родно заснованог насиља над женама **не објављују било какав садржај који директно или индиректно жене ставља у неравноправан положај** или их дискриминише на основу њиховог пола;
5. континуирано раде, у сарадњи с институцијама које се тиме баве, на **подизању свијести о проблемима родно заснованог насиља над женама** и то свих његових облика: физичког, сексуалног, психолошког и економског, и то **не само онда кад се оно деси**;
6. проактивније се баве темом насиља над женама, **не ослањајући се искључиво на информације које обезбиједе полицијски извори или невладине организације** из те области, на тај начин да чешће раде **аналитичке прилоге** који ће третирати те теме и позивати и надлежне институције на дјеловање;
7. извјештајима о почињеном насиљу над женама или насиљу у породици приступе у смислу **друштвеног проблема родно заснованог насиља и обрађују их тематски**, а не често у рубрикама црне хронике, без контекста и кратко;

8. кад год је могуће, не ослањају се на кратке агенцијске вијести или вијести с онлајн портала у темама о насиљу над женама, него кад год је могуће користе **дуже новинарске форме** попут интервјуа, коментара или истраживачке приче;

9. ако не постоји јасан интерес јавности, **избјегавају објављивање експлицитних фотографија** и снимака будући да је таква пракса супротна етичким стандардима, може да наштети особама над којима је извршено насиље и узнемири јавност, штите интиму жена од неоправданог и сензационалистичког откривања у јавности и обрете пажњу да не објављују непровјерене информације, поготово оне које могу угрожити жене које су претрпјеле насиље;

10. теме које укључују личне трагедије третирају с посебном пажњом, а особама над којима је извршено насиље приступе с поштовањем и без виктимизирања. **Приказивање жена као жртава у јавности може да створи утисак да су оне немоћне и слабе** због тога што су жене и стога требају пажљиво наћи баланс између поштовања према њима и интереса да прича буде објављена, али и утицаја те објаве на углед и живот особа укључених у причу, поготово ако се ради о дјечи;

11. **не откривају личне податке и идентитет** жене (именом или фотографијом) која је претрпјела насиље, осим кад она то јасно жели, будући да то може да нанесе штету њој и њеној породици;

12. пажљиво одлуче о **откривању идентитета починиоца насиља**, што не треба увијек урадити, јер то може да доведе до откривања идентитета особе над којом је почињено насиље, али и из разлога пресумпције невиности;

13. жене које су преживјеле насиље **охрабре, кроз аналитичко извјештавање** или пажљивим личним приступом, да снажније проговоре о насиљу;

14. више укључе стручњаке/иње из различитих области, дају простора социолозима/социологињама, психолозима/психологињама, социјалним радницима/радницама, али не искључиво одвојено од текстова или прилога о примјерима почињеног насиља;

15. у извјештајима чешће нагласе и подсјете на **казне које слиједу** за особе које почине насиље;

16. **избјегавају индиректно давање разлога и оправдања за насиље** на тај начин да жени додјељују искључиво улогу супруге, партнерке у емотивној вези и слично, односно да избјегавају стереотипне родне улоге;

17. **избјегавају бомбастичне наслове и коришћење сензационалистичких ријечи** попут „шокантно“, „брутално“ или „стравично“;

18. примјере насиља над женама ставе у **контекст друштвеног проблема** и не извјештавају о њима као изолованим случајевима кривичних дјела и жене не портретирају као жртве и на тај начин их додатно виктимизирају;

19. насиље над женама и насиље у породици **не третирају као несрећан случај или трагедију** него као друштвени проблем;

20. **активније размјењују информације с владиним и невладиним сектором** у области борбе против родно заснованог насиља над женама, а у извјештавању буду свјеснији да, **осим информативног карактера, могу да дјелују и едукативно**

